

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA

2

DE

JUDICIO OCULARI,

Quam

SUB PRÆSIDIO

1709
DIVINÆ MAJESTATIS

RECTORE HUIUS UNIVERSITATIS MAGNIFICENTISSIMO,

REVERENDISSIMO ET ILLUSTRISSIMO DOMINO,

DOMINO

PHILIPPO WILHELMO,
S. R. I. COMITE de BOINEBURG,

SACRÆ CÆSARÆ MAJESTATIS CONSILIARIO INTIMO &
CAMERARIO, nec non METROPOLITANARUM ECCLE-
SIARUM MOGUNTINÆ & TREVIRENSIS CA-
NONICO CAPITULARI SENIORE,

EMINENTISSIMI PRINCIPIS ELECTORIS MOGUNTINI CON-
SILIARIO INTIMO, ac CIVITATIS TERRITORII que
ERFURTENSIS PRO-PRINCIPE &c. &c.

PRORECTORE MAGNIFICO

DN. JOANNE PHILIPPO *Streit* / J. U. D.

Regiminis Electoralis Moguntini Consiliario & Facult. Jurid.

p. t. DECANO,

Ex Decreto & Autoritate Magnifici Electorum Ordinis

IN ACADEMIA ERFURTENSI

PRO LICENTIA

Summos in Utroque Jure HONORES & PRIVILEGIA

DOCTORALIA capessendi

In Auditorio Juridico Majori

Die 4. Maji horis consuetis

publice defender:

CHRISTIANUS SIEGFRIEDUS *Sahn* / *Lsaltzenf.*

Erfordia, Typis Groschianis, Acad. Typograph.

MAGNIFICUM
*Præ-Nobilissimos Prænobiles Amplissimos
atque Consultissimos Viros*

DOMINUM
JOHANNEM
Rocenthien /

Ictum Consummatissimum, Serenissimi
Ducis Saxo-Weissenfeldensis Consiliarium
splendidissimum & Præfecturæ Salzen-
sis Directorem gravissimum

nec non

DOMINOS
CONSULES, CAMERARIOS
*caeterisque inclytæ Reipublicæ Longen-
salzensis*
SENATORES
maxime conspicuos

THESIUM HARUM INAUGURALIUM DEDICATIONE

ea qua pat est observantia atq; submissione veneratur
eorumque
favorem ac benevolentiam perennantem erga se esse cupit

A U T O R

I. N. D. N. J. C.

TH. I.

Ides oculata seu probatio quæ fit per ocularem inspectionem est inter omnes probationes firmissima utpote cui omnes præsumptiones contrariæ cedunt *secundum sententiam Gail. 1. Obs. 26. n. 9. Klok. vol. 2. cons. 41. n. 338. Vultej. 2. Cons. 29. omnium optima & perfectissima tradente Bald. ad rubr. C. de probat. n. 1. & inter modos probandi eam primum habere locum ajunt Mascardus de probat. 1. c. 8. n. 3. § 4. Berlichius 1. concl. 46. n. 1. Coler. de proc. Exec. p. 3. c. 9. n. 123. conf. hanc in rem Azo in summ. tit. C. ad Leg. Aquil. Unde nunquam aliqua lege rejecta aut exclusa censetur Brunn. ad l. 8. ff. fin. regund. item ad L 3. Cnum. 15. fin. regund. Quin præsumtionem juris & de jure eadem ipsius rei evidentiâ infringat DD. Hun. Encyclop. Jur. Pact. 2. tit. cap. 2. n. 21. Struv. Syst. Jur. Civ. Exerc. 28. ff. 19. Labor in Barb. locuplet. libr. 13. tit. 13.*

TH. II.

Est autem ocularis inspectio rei de qua agitur præsentis per visum consideratio facta judiciali

A 2

auto.

autoritate convocatis iis, quorum interest, indagandæ atque demonstrandæ veritatis causâ Est actus quo ad fidem judici faciendam, res alias controversa ritè solenniterque oculis subicitur *Ord. Proc. Sax tit. 28. in pr. add. L. 8. t. 1. f. fin. regund. l. 1. C. de Canon. frum. Urb. Rom.* quæ alias hisce exprimitur rem oculis usurpare, rem oculis subicere, suis rem intueri oculis Germanicè *Augenschein/ augenscheinliche Besichtigung.* Hanc distingunt quod vel ex officio vel ad petitionem partis litigantis instituat. Utraque vel principaliter seu primario, cum sola ocularis inspectio alicujus rei petitur vel incidenter, quando lapidum examinationi elevationive clausula ocularis inspectionis adjicitur *Rulant. de Commisf. p. 23. c. 2. Gilhaus. arbor. jud. civo part. 2. c. 6. Z. 7. n. 2.*

TH. III.

Causam efficientem si consideramus est vel remota vel propinqua. Remota est juris dispositio. Quod Jus naturale & gentium attinet, fundamentum ejus nititur æquitate, quæ cuique suum tribuere nititur *arg. L. 31. f. ff. de pos. & propterea etiam jure Civili probata est, uti patet ex L. 8. pr. & Z. 1. ff. fin. reg. l. 4. in pr. ff. de dam. infect. nec minus Jure Canonico sufficit allegare C. ult. x. de probat. C. ult. x. de frigid. Jura statutaris quoque judicium oculare receperunt vid. Jus Saxon. l. 1. art. 42. item Ord. Proc. Sax tit. 28. non Augenschein quibus accedit Usus quotidianus & observantia fori testante *Carpz. Jurispr. for. Consist. & Pr. Rec. Crim Gail. Durand. in spec. Brunn. ad l. 8. f. fin. Berlich. p. 1. concl. 47. n. 38.* Causam efficientem propinquam constituunt *Judex, Actor vel Reus.**

TH. IV.

TH. IV.

Finis ocularis inspectionis videtur duplex. Intermedius sc. instituitur vel iudicis committentis causâ ut ipse rectius & facilius dicta testium interpretari possit, vel ingratiâ Commissarij examinantis testes, ut iis dexterius de omnibus circumstantiis loci controversi testes possit examinare vel denique in gratiam testium ut ii tanto certius de circumstantiis quasi veritatem deponere queant *Gilhaus. arb. jud. p. 2. cap. 6. p. 7. n. 8.* Et ultimus sc. ut lites abbrevientur & earum citius inveniantur terminus, eò enim præcipuè sunt inventæ probationes & in specie iudicium oculare & huc spectat effatum Imperatoris in *Z. f. J. de grad. cognat.* magis veritas oculatâ fide quam per aures animis hominum insigitur, hinc uni testis deponenti de visu plus creditur quam centum aliis de Auditu affirmantibus *Azo. in summ. tit. C. dd. L. Aqu.* Magis enim in animum descendunt ac hærent quæ visu sunt percepta sapius quoque accidit ut sine inspectione oculari neque Judex neque Advocatus instrumenta vel testimonia recte intelligere nec ipsi nec testes causâ ac rei veritatem quandoque exponere possint, nisi in rem præsentem ducantur & ibidem de rei conditione testimonium perhibeant. *Magnif. D. Hertius in Comment. ad Isp. Univers. tom. 3. pag. 223.*

TH. V.

Negotia circa quæ inspectio ocularis versatur in genere, sunt, quorum magis iudicium quam testimonium requiritur; seu quorum iudicium magis dependet à visu. Ac ob id displicet illorum sententia qui certos casus inspectionis ocularis statuunt ut alii quindécim, alii plures, rectius autem dicitur, quod sint varii & ob id certo numero comprehendi non possint *D. Hertius*

in Comment. ad Jurisprud. Univ. tom. 3. p. 223. Merivius
pag. 4. dec. 139. n. 1.

TH. VI.

Primo enim illa locum habet in personalibus quando quæritur an quis homo sit an monstrum; nam Liberorum nomine monstrum non venire, cautum in l. 14. ff. de stat. hom. l. 38. de V. S. l. 10. X. 3. de Edit. Edict. quod adhuc hodiè servari & inde per monstruosum partum successionis commoda non transferri patet Lex. 3. C. de Posthum hered. add. D. Struyck in Us. Mod. de statu hom. Ut autem hujus inspectio seu judicium privatis relinquatur, non satis congruum etenim ratio svadet ut à Magistratu de monstruosa forma judicium feratur. Inde falluntur qui partum monstruosum à quolibet occidè posse concludunt. Ratio tamen dubitandi, quod videlicet enecare hujusmodi partum valeant, desumitur inde quod monstra possint occidi nec eadem interficiens ex L. Cornelia de sicariis teneatur arg. L. 14. ff. de stat. hom. Jason in l. 3. C. de posthum hered. instit. Menoch. de arb. jud. quest. l. 2. cas. 491. num. 27. Mauritium Imperatorem tunc natum monstrum occidi præcepisse, Ecclesià approbante, testatur Nicephor. 18. cap. 35. alii distingvendum putant, an id, quod nascitur contra formam humani generis converso more, alienà vel planè horrendà assumptà specie procreatur & in quibus humana forma profus cessat, extincta & abolita est: v. g. si mulier procreat canem, an verò pars corporis minus principalis à natura hominis declinet; v. g. si mulier enitur canem cum capite humano, vel hominem cum pedibus caprimis; priori casu Dd. eadem occidi posse concedunt, altero verò non. Sed satius est, ut nec priori casu id clanculum & sine intercedente Magistratus præcitu fiat.

Anton.

*Anton. Mornac. Comment. I. ff. ad L. 14. de stat. hom. Struyck.
Uf. Mod. ff. de stat. hom. Zachrias l. 7. tit. 1. q. 1. n. 12.*

TH. VI.

Fides oculata sæpe necessaria est, si partus immaturus arguatur, quod dignosci poterit ex membrorum & ipsius corporis imperfectione, digitis pedum manuumque non interdistinctis, sed invicem coherentibus ex unguibus carentibus aliisque si fortassis quinto aut sexto mense editus. Etenim partum immaturum dicere res haud exigui præjudicii est, & in successionebus & divisionibus hæreditatum summam habet utilitatem; si enim partus spiritum duxerit vel spiraverit saltem rumpit testamentum & jus succedendi transferatur in hæredes *l. quod dicitur ff. de lib. & posthum. inst. Carpz. p. 3. c. 17. 19.* quapropter DD. inspectionem obstetricum aut Medicorum requirunt. *Mascard. de probat. concl. 1089. & concl. 1125.* Partus enim imperfectus & immaturus, quia vivere non potest, habetur vel pro mortuo vel pro plane non nato. *Infra n. sextum mensem natus & vitalis, non est legitimus uti vult Borons l. 2. cons. 32. n. 34. aut DD. eum ad successionem admittunt, Carpz. p. 3. c. 17. defin. 18.* ac cum hodie tempus nativitatis attenditur illegitimum eum ceneri, non puto. *Richt. decis. 80. n. 13.* quamvis parentes ex statutis anticipati concubitus poenas luant. *Card. Jurisprud. Eccl. l. 2. def. 131.*

TH. VIII.

Celebris est questio, an per ocularem inspectionem virginitas rectè probetur. De qua recedit Menoch. *de præsumt. L. 6. pr. 89.* si obstetrices vel matronæ peritæ tactâ inspectaque muliere, referunt & attestantur, illam non esse virginem, sed corruptam: Eo casu corrupta præsumitur; sicut è contra a fortiori, si attestantur

tur, se credere illam esse virginem præsumitur virgo; aut
in fine adjicit, quod dicimus, credendum esse obstetri-
cibus & matronis aliquam esse virginem, vel corruptam
dubitacione probabili non caret, cum fallax sit obstetri-
cis manus; *Ambrosius l. 8. Epist. 64.* inquit: Neque ali-
quis putet, se posse hac excusacione defendi, quod & in-
spici & probari possit, an virgo sit, cum & manus ob-
stetricum & oculi sæpe falluntur. Et quondam in facto
contigit, quod puella quædam fuerit tradita duabus ob-
stetricibus, ex improvise vocatis quæ inspecta, cum jura-
mento retulissent, illam esse adhuc virginem. postea ta-
men reperta est prægnans; & cum per Curiam procede-
retur contra dictas obstetrices propter falsam relacionem
se excusarunt, tam maxime quod hoc indicium per se
propemodum, sit satis fallax. *Bajard. in not. ad Jul.
Clar. Prax. Crim. qu. 4. n. 7. Richt. vol. 2. Conf. 67. n. 6.*
Apud Hebræos non obtinuit talis virginum inspectio. Tra-
dunt in Israel olim introductos fuisse sponsam & spon-
sum in thalamum, eosque foris observasse testes, qui
vocati fuerint amici focij & postquam illi separati fuis-
sent, ingressos testes accepisse vestem super quâ concu-
bissent, & in qua sanguis appareret, eamque vestem
sudarium linteolum pannum nuncupasse, *Hertius ad
Jurispr. Univ. tom. 3. p. 231. Matth. de Afflict. decis.
236. n. 3.* quod vero hæc effusio sanguinis non attestatur
virginitatem, docet D. Paul Amman. *Medic. Critica disp.
73.* Alium explorandi modum ostendit Fulv. Pacian. *depro-
bat. Lib. 2. n. 40.* ubi scribit: Apud Gentiles antiquam
opinionem fuisse, ut virginibus primo coitu collum
grassius efficeretur. Ideoque ad probandam virginita-
tem die præcedente antequam cum marito sponsa coiret,
filo collum puellæ circumdabant & post coitum mane
sequen

sequenti eodem filo collū metiebantur, & si illud grassius factum inveniabant, sponsam fuisse virginem arbitrabantur, *Simon in præf. Academ.* Saniore statuunt, quod obstetrices, si causam assertionis suæ in iudicio adjecerint omninò præsumptionem faciant, licet non statim probationem omni exceptione majorem tum maximè si accedat fama crebrioris conversationis cum juvenibus *Menoch. lib. 5. Præf. 41. l. 6. præf. 89. Besold. Vol. 4. Consil. Tubing. 244. 18.* Ac sic hodiè ex Ordinatione Crim. Caroli V. inspectio locum habet, sed tantum iis in foeminis, quæ suspectæ sunt quod vel enixæ sint, vel necuerint partum. Verba *art. 35.* ita habent: **SO** man eine Dirne / so für eine Jungfrau gehet / in Argwohn hat / daß sie heimlich ein Kind gehabt und ertödtet habe und dieselbe Dirne eine Person ist worzu man sich der verdachten That versichern mag so soll sie durch verständige Frauen an heimlichen Städten / als zu weiter Erfahrung dienstlich ist / besichtigt werden. Hinc si stuprum violentum cum impubere puella, commissum dicitur, illud inspectioni & iudicio obstetricum, aut aliarum honestarum & peritarum foeminarum committitur *Const. Elect. Sax. 31.* verba und solches ist durch Erkundigung / und sonsten befindlich *Carpz. Prax. Crim. p. 2. q. 75.*

TH. IX.

Per inspectionem sæpe judicatur, an sit prægnans mulier, vel non Jure Romano triplici potissimum ex causa obtinet. Si mulier post divortium marito denunciaret, se ex ipso esse prænantem *L. 1. §. 22. de agnos. & a. lend. liber.* Huic denunciationi ut statim fides habeatur, non conducit, sæpe mulieres volunt fingere se gravidas, possunt

B

possunt forsitan culcitram aut quid firmile supra ventrem ponere vel etiam tunc trahendo spiritum movere ventrem & ita omnibus figuram aliquam embryonis in utero viventis & se moventis effingere, adeoque eos ad credulitatem adducere. *Simon in presf. Acad.* Ideoque expedit marito, personas ad inspiciendum idoneas mittere, quæ de gravitate cognoscant. *Stryck. de Jure sensf. p. 44.* (2) Si post divortium se ex viro prægnantem esse negaret *l. 1. de ventr. insp.* tunc tres obstetrices probatæ artis & fidei simul omnes eandem inspicere & in referendo contestes esse debent dicentes, se vidisse & tetigisse ventrem durum & tumefactum, cum & hoc sæpe eventit non ex prægnantia, sed ex aliqua infirmitate. *Claud. Tit. in repetit. l. prægnantes num. 37. ff. de pœnis* (3) si uxor post mortem mariti se ex eo prægnantem esse affirmet, *l. 1. §. 4. ff. de ventr. insp.* In hoc ultimo casu conducit inspectionem ventris adhibere, quod præsertim contingit nobilibus, ne vel partus supponatur, vel post obitum mariti se imprægnari patiantur & deinde ad vulgare undecimestris partus præsidium confugiant. *Hahn. Wesenb. de Ventr. insp. num. 1.* Mulierculæ etiam nunquam prægnantes sibi videntur, aut sanguinis tributo, aut aliqua valetudine inflatæ. *Hertius Com. ad Jspr. Univ. p. 3. p. 234. Fidelis 3. relat. medic. sect. 4. c. 1.*

TH. X.

Experientia testatur, quod sæpe conjuges divortium propter impotentiam coeundi quarant; tunc potentia & impotentia generandi in foeminis æque ac masculis inspectione exploratur. Hoc consilium suggerit Innocentius in cap. fraternitatis 6. X. de frigid. & malefic. Matronas quasdam providas ac honestas advocari vult, quibus strictè

strictè injungatur sub periculò animarum, ut mulierem ipsam prudenter inspiciant, & inquirent diligenter, utrum idonea sit ad viriles amplexus. Igitur si impotentia nuptias præcesserit & possit probari per inspectionem matronarum bonæ opinionis, fide dignarum ac expertarum in opere nuptiali, reddit maritum, si voluerit, liberum à fide datâ conjugali atque sic pronunciarunt Dn. Assessores Consistorii VVitteberg. apud Dedeken *Vol. 3. li. sect. 6.* Queritur hic si uxor eo tempore, quo nupsit, virgo fuit, & post cum viri cohabitationem adstruere velit, virum esse impotentem, seque adhuc virginem, ait,antum magis Viro credendum, concubitum affirmanti an vero uxori, per obstetrices virginitatem probare conanti? *R. ex cap. proposuisti 4. X. de probat.* quod juramento puellæ & testimonio septem mulierum fides sit potius habenda. Ob stare videtur *Cap. continentur 6. de desponsat. impub.* ubi in probandâ copula, id est, commixtione corporis statur juramento Viri, non mulieris, eò, quod secundum hunc textum Vir est caput mulieris. Verùm adhibitâ distinctione res concilianda est, aut enim mulier negans copulam probare id ipsum potest per inspectionem corporis, quod adhuc incorrupta & virgo sit, aut jam antea corrupta fuit, tunc per inspectionem probari non potest, sed potiùs mariti confessio ni creditur.

TH. XI.

Mendicantibus in validis elemosynam dare, pium est. *Deuter. 15.* Non deerunt pauperes in terra habitacionis tuæ, id circo ego præcipio tibi ut aperias manum, fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum versatur in terra. Hinc Carolus V. Imperator A. 1548. legem tulit, ut Magistra-

gistratus quilibet in sua prospiceret Jurisdictione, ne cui-
que mendicare liceat, nevé permitatur ei, cui nulla est
deformitas, vel defectus corporis, quivè non indiget, ut
mendicorum liberi ad laborem apti parentibus adiman-
tur & opificiis addicantur, aut ministeriis, aut aliis ser-
vitiis. *Menoch. arbitr. jud. qu. 432.* Ast cum sæpè men-
dicantes validi sunt, qui omni infirmitate corporis caren-
tes malunt mendicare ostiatim, quam honesto labore fa-
mem repellere, uti ostendit *Crus. L. XI. Ann. Suevic. part. 3. c. 20.*
exemplum puellæ Eslingensis quæ sibi arte fecerat ventrem
pulvinaribus & arcubus suffultum. Multi fucatis colori-
bus se pallidos exhibent populo fingentes, se infirmos ut
elemosynas extorqueant, quapropter tanquam falsarii
puniendi sunt. Hinc Imperator *Lib. XI. Cod. tit. 25.* ju-
bet, quoniam ex inspectione corporum comprehendî
potest sanitas, vel infirmitas, ut membra mendicantium
inspiciantur quo palam constaret, vera ne essent, an ficta
membrorum contractio, oculorum evulsio & tumefactio
corporis totius trepidatio. *Perezius ad h. l.* Cæterum
pœna in lege Imperii constituta hodiè non obtinet, sed
publicis operibus destinantur vel pro magnitudine doli
admissi pœna fustigationis tenentur; falsitatis imaginem
habet hoc crimen & furto simillimum, *Carp. Prax. Crim.*
§. 2. q. 93. num. 75. Cæteri, qui morbo impediuntur aut
mutilo corpore ad labores sunt inhabiles, Xenodochio-
rum subsidio sustententur. Nulla vero pœna sed
magnâ dignum esse elemosynâ istum mendicantem va-
lidum, DD. statuunt, qui pro sua nobilitate clam & oc-
cultè mendicat cum erubescat petere, juxta illud *Matthæi*
cap. 8. Fodere non voleo & mendicare erubesco. *Jacob*
Rebuff. ad. d. l. Menoch. arb. jud. cas. 432. Dantur adhuc
in

in Christiana Repb. validi alii mendicantes, Viri scil. religiosi, qui mendicitatem, religionis causa, professi sunt ex voto, alioqui non inertes, nec otiosi, sed ut liberius Dei ministerio inserviant & suæ saluti insudent, qualium sunt sacræ mendicantium familiæ quatuor, divorum Augustini, Francisci, Dominici & Carmelitanorum, instituta eò meliora, quò strictius paupertatis votum observant. *Perez. ad text. nostr. Menoch. arb. jud. Cas. 434. n. 26.*

TH. XII.

Si instrumenta rafa, corrupta vel cancellata inveniuntur judicis & partium officium erit, ut dispiciantur utrum magna, an modica rasura sit; num in loco substantiali an non. Qualis effectus oriatur ex rasura in substantialibus refert Menoch. *L. 2. de arb. jud. Cas. 18. occasione l. 1. ff. de his que in testam. delent.* ubi literæ in hæredis institutione abraas vid. c. 3. deprobat. *Farin. quest. 153. n. 69.* Præsumitur autem falsitas, si instrumenta rupta ac lacerata sint, vid. *D. Martini ad Proc. Sax. tit. XXV. n. 12.* nisi casu fortuito aut dolo adversarii rupta vel lacerata esse constet aut cancellatio sit in tali parte quæ non reddit instrumentum suspectum, tunc enim producens iis nihilominus potest, uti *Ruland. P. 11. L. 5. c. 29. (2)* præsumitur & oritur suspicio falsitatis ex rasura in loco valde suspecto instrumenti, ut induceret æquivocationem nominis, seu dictionis, quæ haberet vertere animum sapientis in dubitationem *Mascard. de prob. Vol. 2. concl. 740. n. 43.* item in expressione anni, mensis, aut diei, *Ruland. l. cit. (3)* si in instrumenti margine aliquid magni præjudicii scriptum sit, *Menoch. arb. j. q. cas. 187.* (4) falsitas præsumitur in scriptura diversi atramenti. (5) Falsitas præsumitur ex literis novis in charta antiqua scriptis, *Riccus dec. Neupol. P. II.*

dec. 10. (6) ob scripturam diversæ manus. in (7) substantialibus scripturæ diversitas l. contrarietas oritur. (8) ex styli diversitate, si barbara latinitas in scriptura re-
perta & tamen is, qui consuevit literas illas conficere, erat vir eruditus & latinè doctus, arguitur falsum & conjecturam facit, quod non scriptor illius, sed falsarius aliquis literas exaraverit. *Oldenkop. Obs. Crim. tit. 4 obs. 34.* Qua inspectione etiam usus aliquando Christianus IV. Rex Daniæ, quando nebulo quidam cauponis cujusdam Hassnienſis manum imitatus & chirographum scriperat, quo illo affirmabatur illum ante annos decem mutuo mille thaleros accepisse; Caupo in inferioribus judiciis condemnatus tandem causam ad summum Auditorium mediante appellatione detulit; Rex hæſitantibus Consiliariis, animadvertit, demum, chirographum chartæ insertum quæ signo molendini ante quinquennium extructi erat notata; quo factum, ut non tantum absolveret Cauponem, sed protinus falsarium illud ad patibulum duci jussit, *Dn. D. Hert. in Comment. ad Jurispr. Univerſ. tom. 3. pag. m. 248.* Testantur alii, fuisse Romæ quendam, qui ita summi Pontificis Pii V. manum adulterare potuit, ut etiam Pontifex vix dignoscere potuerit manum suam ab illa; quod crimen tandem fuit detectum & laqueo punitum *Trentacinq. lib. 2. resol. 7. n. 6.* Hinc diligentissime omnia sunt perlustranda, nec inutile erit adhibere peritos Criticos, Notarios, sive scribas qui collationem scripturarum instituunt *Nov. 73. princ. add. Mascard. de Probat. Vol. 2. concl. 740. Menoch. arbit. jud. cas. 187. Dn. Wilkvoogelij Diss. de docum. recogn. Everhard. de fide instrum. cap. 5. num. 54. Brunn. cent. 1. Dec. 89.* Desideratur accuratior inspectio, præprimis in chartâ, subtiliter rafa quæ rasura si aliter discerni non possit, ad solem

solem debet elevari charta & inter solem & oculos interponi, sic evidentius apparebit rasura. *Oldekop. tit. 4. obs. crim. 34.*

TH. XIII.

Plurimum inquirendæ veritati conducatur, si coram cognoscere & intueri liceat, quâ vultus constantia, quâ confusione aut perturbatione, quo colore, quâ moderatione aut trepidatione animi quis respondeat, vid. *l. 10. ff. Z. 5. de questio.* Nam, ut Cicero ait *1. Off.* Ex oculorum obtutu, supercilliorum aut remissione, aut contractione facile judicamus, quantus sit in homine dolor, aut metus aut tristitia. *Tabor in tract. de Confrontatione.* Hinc Oldendorpius in libro *de testibus* sollicitè monet, quòd in testis præsentia multa judici sint observanda, veluti mutatio vultus in pallorem aut ruborem, titubatio & inconstantia loquendi, trepidatio corporis & alia hujusmodi; peccant igitur iudices, qui examinandorum testium ministerium in alios rejiciunt; quorsum spectat illud Ciceronis *in Orat. p. Milone.* Magna est vis conscientia in utramque partem, ut nec timeant, qui nihil commiserunt; & poenam semper ante oculos versari putent qui peccaverunt. Ex his vero non potest concludi, quod Physiognomia mala sola indicium ad torturam faciat, sed concedo remotum. Nam multi ob periculi magnitudinem & pusillanimitatem ac cordis debilitatem inconstanter loquuntur, palleunt trepidantque. *Carpz. quest. 120. n. 77.* Et ex facto contigisse, refert Menoch. quendam inquisitum innocentem tamen, cum duceretur ante aulam, ubi aderat equuleus, quo torqueri solent malefici, lotium & sterces præ timore emisisse *de præsumpt. lib. 1. q. 89. n. 71.*

TH. XIV.

TH. XIV.

Sunt qui imaginationem formæ externæ causam putant nec ullam vim similitudinis ad filiationem demonstrandam credunt, cum vagabunda sit imaginandi facultas; quod in totum non est negandum *Salmasius, Exerc. Plin. p. 83.* Ast experientia docet, homines nulla sibi planè cognatione conjunctos longoque loci ac temporis intervallo dissitos in vultu ac imagine ex asse convenisse. Hinc alii DD. naturaliter rei similitudinem à rei natura causam habere statuunt, quod per similitudinem faciei filiatio & fraternitas adminiculantibus aliis conjecturis, probari possit. *Zachias in qu. Med. L. 1. t. 5. q. n. 17. & 18. Gail. 2. obs. 97. Hadon. & Wesf. de agnos. & al. lib. n. 4. Menoch. de præsunt. lib. 6. præf. 53. n. 45.* Dicendum igitur verè non probari filiationem ex similitudine, quia fallax est & potest ex multis provenire facit tamen aliquam præsumptionem *Mascard. de pro. deprobat. Vol. 2. concl. 792.* Hinc inspectio ocularis hoc in casu non rejicienda. Nec mulier ob dissimilem marito suo filium & ex facie referendam adulterum, adulterii accusari potest, *Hertius ad Univ. Jurispr. tom. 3. p. 227.* quia nihilominus statim pro præsumptione, quòd filius esset mariti & non adulteri, potuit enim id contingere ob cogitationem mulieris tempore conceptionis, *Mascard. de prob. V. 2. c. 788.*

TH. XIV.

Sæpè quæstio de legitima ætate per ocularem inspectionem deciditur, ut si dubitetur, an quis non habeat sufficientem ætatem ad beneficium curatum; vel se dicat majorem, ut ad honores admitratur, ad quos minores non admittuntur, vel rem suam alienare velit, tunc probatio ætatis deficientibus Calendariis Eccles. ex aspectu sit à judice, vel ab iis, quibus judex id commisit.

Mascard.

Mascardus de probat. V. 2. concl. 667. Judex ergo hominis facie diligenter inspecta, considerata membrorum qualitate, parentum conditione, loco unde natus est, judicabit cujus ætatis is sit, id quod non modo locum habet in ætate juvenili sed etiam in senili. *Menoch, arb. jud. q. L. 2. c. 117.* quam probationem ex aspectu plenam esse, scribit *Bald. Vol. 4. Conf. 120.* alii, aspectum corporis præsumtionem tantum inducere, quia non raro adolescentes conspiciuntur calvi, ita ut aspectu senes judicentur. *Mascard. Vol. 2. concl. 667. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 24. n. 64. D. Hertius c. l.* Corporis autem aspectus non intelligitur de pudibundis, nam inspectio illa à jure ut minus verenda rejecta est §. 1. *Instit. quibus mod. tut.* sed, ut scriptum de facie & cæteris membris l. 32. pr. ff. de minor. l. 3. C. si minor se maj. Aliàs in probanda ætate Calendario Ecclesiastico credendum; est enim scriptura publica & propter autoritatem Ecclesiæ & favorem causæ magna fides illi assignatur, *Carpz. de Proc. lit. 14. act. 5. Heigius in Comment. ad Inst. Stryck de Jur. Sens. p. 47.* in probatione filiationis verò & in rebus de magno præjudicio multi DD. fidem hujusmodi libris Ecclesiæ detrahunt *Surd. Decis. 83. n. 21. Asin. Prax. Jud. p. 2. c. 46. Carpz. Spr. For. p. 1. c. 16. def. 8. n. 2.*

TH. XVI.

Inspectio maximè desideratur in corpore occiso, ut de lethaliitate vulneris de omnibus qualitatibus & circumstantiis homicidii constet, *Carpz. Prax. Crim. qu. 26. p. 1.* Hinc Judex ipse vadat vel mittat Scabinos una cum Medicis & Chirurgis ad visitandum cadaver & requiritur (1.) Sectio vulneris; (2.) consideratio vulneris exactissima ejusque qualitatum aliorumque examinatio (3.) Assertio certa de

C

Vulne-

Vulneris lethalitate non lethalitate; (4) Assertionis rationes, quas Medici & Chirurgi simul indicare & deprecere tenentur. Hac requisita ad ipsam formam inspectionis requiruntur. *Oldekop. obs. Crim. pr. tit. 4. ob. 47.* Ob id multi statuunt, inspectionem hanc ita esse necessariam, ut ea omissa, aut ex legum præscripto non peracta, ordinaria sive mortis pœna dictari nequeat. *Carpz. Prax. Crim. p. 1. Qu. 26. num. 52. Lauterb. de different. Jur. Civ. & Wirtemberg. in caus. crim. S. 12. Wesschius Prof. Lips. de Rational. Vuln. leth. jud. c. 15.* ubi responsa Facultatis Lips. Juridicæ & Medicæ exhibet. At si vulneratus à vestigio, sive statim accepto vulnere decedat, omissio inspectionis sepulti cadaveris & vulneris ab ordinaria pœna non liberat; tunc enim ratio Constitutionis Criminalis, *Car. V. act. 149.* occisi vulneris inspectionem requirens, hic cessat, quæ posita est in articulo præcedenti, 147. si nimirum quis vulneratus post aliquot dierum interstitium moriatur so einer geschlagen würde und über etl. Zeit darnach stirbt / also daß zweiffelhafft wären / ob er der geklagten Streich halber gestorben wâhre oder nicht. Atqui si mox illato vulnere decedat, ex vulnere decessisse præsumitur, *Menoch. de arbit. jud. q. lib. 2. 275.* Quis enim desideraret sine absurditate, inspectionem in vulnere capitis jam extincti, ubi effluxit cerebrum, vel si in ventre vulnus illatum & simus effluxit; *Brunn. in Proc. Inquis. de inq. gen. c. 7. n. 20. Menoch. arb. jud. qu. c. 275. n. 5.* Nec obstat, quod ita saltem sit præsumtio, vulnus esse lethale; ex præsumtionibus autem neminem pœnâ ordinariâ esse plectendum traditur in *fin. C. de Probat.* At supponimus arma ad mortem inferendam idonea, unde & animus occidendi inferretur & factio ipso illicito colligitur: Sic

Sic in Crimine parricidii, infanticidii, latrocinii, concurrentibus cum rei constante confessione admissi delicti iudiciis, etiam sine inspectione tuto ad ultimi supplicii poenam deveniri posse, confirmat *Carpz. Pax. Crim. qu. 16. n. 13.* Si verò mors vulnerati ex intervallo, vel per accidens sequatur; ut si percussus gladio, vel ligno cadat in terram & collum frangat; vel vulneratus ob defectum curæ, vel ob alia symptomata moriatur, maximè aspersione oculari opus est, *Hahn ad Wesenb. de Sicariis n. 9.* Si verò cadaver jam sit sepultum, ut ad talem inspectionem perveniri nequeat, necesse est, ut effodiatur, *Berlich. Part. 1. Concl. 42. n. 31. Oldekop. Obs. Crim. t. 4. obs. 47. Damb. Pr. Crim. c. 7. n. 1. quod præjudicio confirmat Carpz. P. Rer. Cr. P. 1. q. 26. Und im Fall solche.* Hinc Clericis quibusdam in locis prudenter injunctum, ne patiantur cadavera violentà morte defunctorum sepeliri, nisi prævia inspectione justitiæ & mandato sepeliendi. *D. Hert. ad Jpr. Univ. vers. p. 3. p. m. 239. Carolus de Mean ad Jus Leadinens. Obs. 604.*

TH. XVII.

Dantur non pauci, qui effluxum sanguinis hominis occisi, vel cadaveris ad præsentiam, l. tactum occisoris indicium factæ cædis esse, affirmant, *Paris. de Putco tract. de syndicat. verb. tortur. cap. 3. Menoch. A. J. Q. lib. 2. cas. 270.* Ajunt esse opus divinum & naturale, quia sanguis clamat vindictam contra interfectorem, *Gen. 4. ibi. Sanguis de terra clamat & exposcit vindictam Boer. decis. 166.* Refert Henricus Ranzovius de quodam cursore Regis Daniæ exemplum, ad cadaver hominis, à se interfecti, adducto, quod nimirum sanguis profluens authorem prodidisset; Ex quo factum esset, ut Christianus secundus, Rex Daniæ dictum modum explorandi cædium

dium authores in toto regno suo observari admiserit,
Gilhaus. Arb. jud. Cor. pag. 7. c. 6. de quæst. num. 79. Rationes
illius demonstrare vult Hieronym. Maggius *lib. 3. Miscell.*
c. 3. Ut tamen ærtem aliquod indicium inde eliciamus,
& vel ad omissionem, vel institutionem processus hinc
argumentum liquidum sumamus persvaderi nondum
possumus. *Ott. Tabor. in Diss. de Confront. p. 152.*
Nec illorum sententia satis probata videtur, qui ejusmo-
di effluxum semper à divina virtute proficisci, colligunt;
ut *Coring. de form. jud. §. 267.* Nam anima semel è
corpore egressa non nisi divina potentia in id reverti po-
test. *Bökel in Disquis. de publ. jud. disq. 6. p. 122.* Deus
vero raro facit miracula, plerumque res humanas mo-
deratur modis humanæ naturæ congruentibus. Res
magna sit oportet, propter quam naturæ leges excedan-
tur. Causæ autem nullæ possunt adduci, ut non aliæ
æquæ validæ diabolum possunt indicare effectorem *Hert.*
in Jurispr. Univ. p. 3. p. m. 243. Heig. p. 2. qu. 39. n. 96.
Gomez. 3. var. resolut. 15. Fieri enim potest ut sanguis
qui in venenis delituit, agitato motoque corpore & ve-
narum oris referatis erumpat, vel casu sanguinolentus
liquor per os, nares, oculos, aures infernasque sedes
emanet. *Math. Steph. in cent. quæst. jur. ad Inst. cent. 4.*
quæst. 17. Zanger de tortur. cap. 2. n. 160. Nec simplici-
ter rejicienda illorum locorum statuta, quæ modum
hunc probandi retinent, quemadmodum de Bavaria,
Franconia & aliis locis exempla laudat *Besold. in thes.*
pr. pr. verb. Baar. Recht. vid. Ordin. Hasso. Darmstad.
D. Georg. II. gloriosiss. memoriæ Landgraviæ Aō. 1639. pro-
mulgata tit. 2. maxime si fama concurrat & inimicitia
seu jactatio inculpati adprobetur. Mascard. Vol. 2. de
probat.

probat. concl. 867. n. 27. *Brumm. in Proc. Inquis. cap. 7. de gen. inquis. n. 30.* Huic probationi annectunt alii supernationem sagarum, quæ licet in Westphalia pro licita & probabili quondam admissa sit, *Christ. Crusius p. 2. de Judiciis cap. 32. n. 19. D. Conring. de form. jud. §. 267.* Ast quia neque in Sacro, neque Cæsaris Codice hunc modum approbatum legimus, sed Legibus & Patrum sancitis magis adversatur *arg. leg. ult. C. de probat. c. consulti. 2. quest. 4.* & species Idolatriæ est, veritatem ab Elemento aquæ exquirere & idolum in ea fabricare, merito prudentiores periculosum hunc ludum damnant ut temerarium. *v. Speidel in notabil. lit. H. vers. Irrationabilis Bergensiam in Norwegia consuetudo. adde Schottelium libr. de singular. quibusd. & antiq. in Germanio. jur. c. 3.* Nec resistunt asseclarum rationes & exempla (I) quod nempe veneficæ conjectæ in aquam non submergantur propter exutam veri hominis proprietatem & assumptam levem naturam in corpore sagarum & quidem satanicam, quamvis magna super injecta gestet pondera, *Arumæus Exercit. Justin. Diss. ult. th. penult.* unde etiam fiat, quod Sagæ propter levitatem brevissimo temporis spatio unâ nocte innumera peragent milliaria. Ad resp. negando: Quis enim ita extitit absurdus, qui veneficæ etiam post ictum cum Diabolo foedus corpus & animam rationalem, res sc. ipsam hominis substantiam constituentes retinere, negare unquam ausus fuerit; nec illud magarum levitati, quando inter breve temporis spatium tot innumera peragent milliaria, sed Dæmonis tribuendum est potestati, qui non tantum veneficos, sed & cum illis homines alios mugicæ prorsus ignaros ad magorum, ut dicunt conventus tanta ducere exportareque

soleat velocitate, *Adam. Struw. Dissert. de Indiciis Hæmifans in Disp. de proba per ignem & aq. fol. 10.* Licet interdum fieri possit permittente Deo ex potestate Diaboli, quam à Sagam submergi nequivisse: Interim tamen ex iis Jus sumere specialesque eà de re condere leges, nullo modo videtur rationi congruum. *alleg. Struw. Gædelm. in resp. ad Secret. Civ. Westph. & in Tr. L. 3. cap. 5. num. 35.*

TH. XIX.

Quod stigma à Dæmone impressum, sit indicium Magiæ desumunt *Crus. de Indic. p. 2. c. 32. Berlich. part. 4. concl. 4. n. 153.* & Danæus in Dialogo von Zauberern *cap. 4.* putat, Satanam iis tamen notam inurere, quos metuit, pactum suum deserturos, aliis verò, quos constantes esse sperat, non item. In viris tamen notam ejusmodi apparere ut plurimum in dextro humero, inter labia, in palbebris, nonnullis in sede ut non facilè revelentur. In fœminis ad femur, sub axillis, aut genitalibus, *vid. Carpz. Prax. Crim. p. 1. qu. 48. n. 51. Dambud. Prax. Crim. c. 6. n. 134.* Quæ signa, vel stigmata si extant, ocularis inspectio locum habet ac secundum ejusmodi stigmata sæpius judicatum fuisse, refert. *Ostern. tr. de sign. Sect. 8. p. 24. & D. Carpz. Prax. Crim. p. 1. q. 18.* qui in hanc quoque sententiam concedere videtur. Sed huic sententiæ tam simpliciter adstipulari non possumus, potest enim aliquis habere naturales notas, vel in utero materno, quando fit sæpissimè, maculas quasdam receptas & cum homine natas, vel cicatrices, vel locos alios de causa sensus expertos, veluti carnem spongiosam *Oldekop. de Apell. qu. Crim. qu. 10. pag. 294. Zachias in Quest. Medic. Legal. l. 7. tit. 4.* ut injustum sit, ex talibus dubiis, absurdis & frivolis signis ad torturam procedere. *Joan. Jordanæus ss. Th.*

Th. D. pecul. lib. prob. stigm. contra Ostermann. Birnsfeld Indict. 14. Aliud autem est, quando tale stigma est inconsumtum & insensibile, ita, ut cum naturali ratione non conveniat, tunc saltem mala fama inde oritur. Quando vero denominatio socii Criminis & alia adminicula concurrunt, tunc dubium non est, ad torturam procedi posse, aliter autem non. *Göbaus. in Proc. suot. 2. in concl. p. m. § 112. Matth. Parisiens. in Henrico III. Paulus Venetus in Region. Chient. l. 3. c. 43. Petr. Bizarius l. 19. rer. persic. Hertius in Jspr. Univ. p. 3. p. m. 238.*

TH. XIX.

Ac sic dantur lites, quas iudex sopire non potest sine adhibitione peritorum, quibus in unaquaq; arte standum. *l. 1. per ff. de ventr. insp.* Sic Medicorum iudicio super morbis, aut vulneribus, sint lethalia, nec ne; & an sit remansura cicatrix credendum est. *Mascard. de prob. vol. 3. concl. 1169.* Etiam Chirurghi adhibendi, nam Chirurgia est pars Medicinæ & sub nomine Medicorum apud Romanos Chirurghi comprehenduntur *l. 1. §. medicos, 3. ff. de extraord. cogn. Klock. Vol. 1. Consil. 10. n. 478. Stryc. de jur. sens. p. m. §.* Requirit D. Bohnius *Specim. 1. Medic. forens. §. 23.* non tonsores quosvis & rerum harum, quæ ad artis peritiam faciunt, maximè ignaros, sed in anatome versatissimos Chirurgos Medicosve Chirurgicos *Hertius in Comment ad Jurispr. Univ. tom. 3. p. 253.* Si quæritur, an partus sit immaturus, nec ne obstetricum iudicio statur nam obstetrices de medicorum numero sunt. *Alex. cons. 25. Vol. 1.* item, si mulier de infanticidio suspecta; aut ubi de virginitate est quæstio *Mascard. de prob. V. 3. concl. 1169.* non vero debent esse nimis juvenes, propter inexperientiam; neque nimis vetulæ, propter visum defectum

fectum. *Pacian. lib. 1. de probat. cap. 47. num. 128.*
Stryk. de de Jurefens. p. m. 69. sanè eas artem profiteri &
medicinam exhibere, docet. *l. 1. de ventr. inspic l. 1. §. 2.*
de extraord. cog. Si Lis sit de finibus adhibentur agrimen-
sures, quorum officium non est judicare, sed tantum ter-
minos sive fines monstrare & ponere, quos judex senten-
tiâ suâ confirmat *l. 8. §. 1. ff. de l. 3. C. fm. regund.* vocantur
etiam *Sezer* / quorum officium latissimè describit Gil-
hausen *arb. jud. cap. 6. p. 2. art. §. 10.* de Commis. si
tractatur de domo, ad Architectos recurrendum; si sar-
tores vestimenta; panifices lanas aurifabri argentum &
aurum; animalia opiliones & laninones; rustici agrorum
reditus. *Mascard. de probat. Vol. 2. concl. 63. Mangilius de*
subhast. qu. 59. 89. 112. Si scriptura sit de manu alicujus,
statutur iudicio peritorum per comparationes literarum *p. L.*
20. C. de fide instrum. Alex. Conf. 87. vol. 7. Menoch. de arbit. jud.
lib. 2. cent. 2. cas. 113. n. 26. num vero solus judex compara-
tionem literarum facere possit, ambigitur affirmat hoc
Bald. in l. comparationes C. de fid. instr. *Carpz. de Proces.*
tit. 14. art. 3. n. 74. negat vero Brunn. *ad Proc. Civ. cap.*
19. de instrum. num. 20. quia judex videtur personam testis
induisse, nisi forte etiam Assessoribus nota sit manus,
Nicolaus de passeribus l. 2. de script. privat. n. 40. Licet alias
comparatio literarum plenam fidem facere videatur, ut
docet Brunnem. *ad Auth. hæc C. de fide instr. Alber. ad l.*
20. C. de fide instrum. alit sæpe fallax ac debile iudicium ex
comparatione literarum oritur, *Carpz. part. 1. Const. 17.*
decis. 12. num. 4. Coler. Proc. Exec. part. 3. cap. 9. num. 96.
Perez. ad C. de fid. instr. num. 24. certos hac de re casus vid.
apud *Mascard. Vol. 2. concl. 330. num. 9.*

TH. XX.

Ad formam porro pertinet, quod inspectio ad in-
stantiam

stantiam partis, vel ex officio concedatur *Rulant. cit. loc. cap. 5. Mevius p. 5. d. 310. a. 7. Alexander. Vol. 1. cons. 116. n. 1.* Ast Judex omnes circumstantias examinabit non tamerè eam decernet *Brunn. ad L. 8. ff. fin. reg. §. 1. n. 10. Martin. ad Proc. Sax. L. all. Sic novimus, dicit D. Hertius c. L. jactanti, vitium virgini à se illatum, cum hoc probare jussus, notæ in secretiore virginei corporis parte à se observata inspectionem urgeret, id denegatum esse à Collegio Jctorum Kiloniensi: Weiln dergleichen Inspection nicht geringe Schmach mit sich führet und derowegen keine geringe Injuria ist/da sie nicht aus rechtmäßigen und erheblichen Ursachen geschehen: v. l. 1. pr. §. 8. ff. de ventr. insp. vid. Mysing. resp. 16. Dec. 2. n. 45.*

TH. XXI.

Periti, quotquot sint, jurati esse debent *p. L. comparationes. C. de fide inst. §. L. 6. §. 1. C. de secund. nupt. nec distinctione opus esse arbitror, an periti à solo judice, an de consensu partiū electi sint, cum ne hoc casu sine juramento, eorum fides videatur ab utraq; parte probata. Pacian. c. 46. de prob. n. 22. Mysing. cent. 6. obs. 32. n. 13. nam electi à partibus ita videntur electi ut ea, quæ juri communi sunt consona, præstent, quemadmodum de testibus statuitur. Rulant. de Commis. p. 1. lib. 4. c. 10. num. 3. Hinc Medico injurato non creditur, Mascard. de prob. Vol. 2. concl. 1037. n. 34. Carpz. p. 1. quest. Crim. 26. n. 38. Covarruv. lib. 2. variar. resol. cap. 13. Gail Lib. 2. obs. III. Item nec obstetrici, nisi juratæ per L. 3. §. de jurejur. form. Juram. apud Volk. de Notar. p. 4. cap. 10. n. 12. Mascard. de probat. Vol. 3. concl. 1208. n. 6. Ast præstant juramentum, tantum de credulitate, cum deponunt super re, quæ de natura*

D

natura non percipitur oculis aut sensibus aliis corporeis, sed ratione & iudicio intellectus veluti si deponat de valore rei. Valor enim non percipitur oculis, sed ratione iudicatur; in his ergo testis de credulitate, dummodo rationem assignet dicti sui fidem facit, *Bald. in l. testium C. de testibus Mascard. de probat. Vol. III. concl. 1357. num. 10. II.* hinc, eorum iudicium & sententia nunquam transit in rem iudicatam, adeo ut si apparet, quod relatio medicorum non fuerit bona, possint etiam post tempus datum & appellandum peritiores assumi & iudex mutabit sententiam *Mascard. loc. alleg.* Si verò peritia artis circa illas versatur, quas scire certò possumus, & quæ certas habent regulas, tunc de veritate jurandum. *Zaf. in l. II. ff. de dam. infect.* *Rulant. c. 1. n. 16.* Sic agrimenfor jurat de veritate facti, vel modi, *Pacian. cap. 27. n. 18. Rulant. c. 1. n. 8. c. 20.* A iuramenti præstatione immunes videntur illi, qui separatim ad officium visitandi destinati, nam non tenentur jurare in qualibet visitatione vel relatione, sed sufficit, quod initio officii semel iuraverint. *Clariss. in Prax. Crim. s. homicid. n. 43. Mascard. de probat. Vol. II. 1037. n. 36. Carpz. Pract. Crim. p. I. qu. 26. n. 40. quod Rulant. c. 1. c. 15.* ad Doctores & Licentiatos extendit. Nemo enim præsumitur venire contra iuramentum, semel præstitum, & immemor salutis æternæ *Mynsing. cent. 6. Obs. 23. Schenck. in Progymnasmat. fori tit. II. n. 126. lib. 2. Rulant. c. 1. c. 10. Stryck. de Jure Sens. c. 2. n. 37.* Sed hoc in Praxi sæpe non observatur testante *Rulant. c. 1. n. 2.* Sæpe etiam accidit, ut à partibus remittatur iuramentum, quod verissimum videtur, si in favorem partium solum hæc jurisjurandi conditio introducta sit *Pacian. d. l. n. 22. Rulant. c. 1. n. 8.*

Ocularis inspectio quot mulieres, quot Doctores seu peritos artis suæ requirat, certè nondum satis constat Si enim certus numerus in Commissorali Decreto, vel à Lege præscriptus sit tunc alios non esse addendos, tradit *Mascard. Pacian. cap. 47. lib. 1. num. 36. de probat.* Alii ad (1) evitandos sumtus uni fidendum putant, eamque sententiam veriore dicunt; *Bursat. cons. 57. num. 22.* Alii (2) distingunt, an causa sit ardua, vel facilis & parvi momenti; posteriori unum sufficere dicunt, si plures in promptu non essent, *Abbas ad c. 4. n. 5. coll. 2. in fin. X. de probat. Alciat. ad l. 1. §. fin. num. 2. ff. de Verb. obl. Ruland. de Commiss. P. 1. lib. 4. cap. 5.* quia in magnis demum cautius agendum, *Pacian. de probat. lib. 1. vap. 46. n. 30.* Alii (3) num in loco, ubi artifices assumendi plures reperiantur; & hoc casu unum non sufficere asserunt, *Mascard. de probat. Vol. III. concl. 1169. n. 45.* tutius enim videtur quod à pluribus refertur & judicatur. *Rebuff in tract. de magistr. act. 2. n. 13 Ludo decis. 7. num. 9.* Non desunt qui unum tunc sufficere volunt, quando is ex publico sit salaratus vel aliàs peritissimus majorisq; autoritatis cuius dictum sufficeret, *arg. l. 7. ff. de stat. hom. Felin. in C. X super his ad fin. Tiraq. in tract. de poen. leg. caus. 51. num. 108. Menoch. de adipisc. Poss. remed. V. num. 162.* Alij (5) si ars certis præceptis constet putant, unum sufficere, l. si consensu partium unus esset electus. *Menoch. cit. loc. Masaad. de probat. Vol. III. concl. 1169. Feling. ad ad c. 14. X. de probat.* Verum enim verò in primo casu periti comparantur testibus, unum autem testem non sufficere, certum est, *Gail. 2. obs. III. num. 3. Ruland. de Commiss. cit. loc.* In casu secundo distinctio hæc simpli-

citer non est admittenda: Licet in magnis cautius agendum, ob id tamen in parvis juris solennitates & requisita ad actum necessaria non sunt penitus negligenda, ut in *l. 1. pr. de ventr. insp.* ubi nulla distinctio an causa sit magna, l. parva. Tertia sententia videtur dubia ex eo, quia absentia talium personarum non debet ledere jus alterius, neque ad certum locum ars adstricta est, ex vicinis igitur locis alii advocandi sunt. *Alciatus in l. 1. §. eadem an alia, de verb. oblig. Rulant. cit. loc.* Quarta opinio nec firmiter subsistit: Nam sicut testi uni, quantumvis in magno dignitatis gradu posito plenè non credatur, nec ullus datur peritus, qui non aliquando labi possit. *Alciat. c. l.* Ob id multis displicet sententia *Gailij lib. 2. Obs. III. n. 6.* qui unum Medicum insignis Reipb. à senatu receptum admittit, ut is solus cognoscere possit de vulnere *per L. f. C. de probat.* Quinta sententia ratione non destituitur, si agatur de re facilè cognoscenda & de qua vera notitia haberi potest, ut in uno Pictore, uno Nuncio. *Rulant. cit. loc. num. 10.* Et quod partes plures non elegerint, sibi imputare debent. *per L. 27. §. flari ff. de recept. arbitr.* Omnino respiciendum puto, an à lege l. statuto certus numerus præscriptus, vel consuetudine receptus, tunc illum observare utique debemus, alias nullitas apparebit. *D. Hertius in Comment. ad Jurispr. Univ. tom. 3. p. 255.* & si in illo loco non reperiuntur, extra quæri debent. *Mascard. de probat. Vol. 3. concl. 1169. n. 34. Rulant. cit. loc. n. 18. Paccianus d. l. 47. n. 36.* In inspectione mulieris, negantis se prægnantem esse, tres obstetrices requiruntur; si affirmat, quinque *l. 1. de ventre insufficiendo.* In agri mensore singulari jure receptum,

ceptum, ut is solus sufficiat in dirimendis agrorum finibus, l. 3. C. fin. reg. l. 8. pr. ff. fin. reg. idque ideo, quod finium agrorum veram notitiam habere possit agrimenfor. In Ordin. Crim. Caroli V, unus videtur sufficere, si plures haberi nequeant per art. 149. ast. Carpz, in Qu. Crim. 26. n. 8. utitur plurali in his verbis, ut Judex ipsemét vadat & mittat scabinos unà cum Chirurgis & Medicis ad visitandum cadaver. Certò periculosum videtur, in genere unius periti iudicio stare. Joach. Scayno Decis. Bonon. 12. n. 70. Hinc in Camera duo plerumque nominari & exprimi solent, quæ est communis DD. opinio. Rulant. c. 1. Reiner Budel. de Monet. n. 13. D. Lauterbach. Different. Crim. Jur. Civil. & Würtemb. 5. 12. D. Hertius in Comment. ad Jspr. Univ. Tom. 3. p. m. 256. in fin. Masc. de prob. Vol. 2. 90. l. 1037. n. 22. Nec rejicio cautelam illorum, qui tres adhibent inspectores, ne dissentientibus, vel discordantibus partes inanibus sumptibus, novisque eligendis, aut tertio post actum expeditam de novo adhibendo, graventur. Rulant. loc. cit. Hinc dissentientibus peritis, peritioribus est credendum Mascard. Vol. 3. concl. 1175. n. 39. & quod pro absolvendo conducatur, considerandum. Mev. p. 2. Dec. 261. num. 6. Quod verò Chirurgo de lethaliitate vulneris magis, quam Doctori Medicinæ deponentibus credendum, de hoc dubitat. D. Hertius in Comment. ad Jspr. Univ. per tom. 3. p. m. 278. D. Struyck. de Jure Senl. c. 2. num. 21. similem casum habet Aretin. in Conf. 142. num. 19. Dom. Cardinal Tusch. Concl. Pr. 286. num. 70. lit. P. ubi magis Medico quam obstetrici de virginitate deponentibus credendum. Hi Periti rationem asserti sui reddere tenentur præprimis, Mascard. de Probat. concl. 1369. num. 39. &

ob id iudex pro lubitu ab illorum iudicio recedere non potest. *Mev. p. 2. Dec. 261.*

TH. XXIII.

Ocularis inspectio est quidem species probationis, ideo tunc fieri debet, quando alia probationes requiruntur, *Rulant. de Commiss. p. 2. lib. 3. cap. 3. pr. Mev. p. 4. Decis. 139. n. 1. p. 6. Dec. 296. Stryck. de jur. sens. p. m. 60.* sed sæpe viam probandi præcedit, vel fines illarum egreditur. In variis iudicii partibus rectè peragitur inspectio, ut etiam ante litem contestatam illa locum habere possit. Sicut alias testium productio ad perpetuam rei memoriam fieri potest, sic etiam, si inspectio testibus ad perpetuam rei memoriam audiendis adminiculetur, *Rulant. L. 2. c. 3. n. Stryck. l. c.* nec differentia, quæ alias inter actorem & reum, examen ad rei perpetuam memoriam petentem, hic negligenda est, *Rulant. p. 2. lib. 1. cap. 3. Gail. lib. 1. obs. 92. num. 9. Brunn. in Proc. Civ. cap. 20. num. 85.* item si petatur ideo inspectio, ut constet, quæ & qualis actio instituenda *Hert. in Comment. ad Jurisprud. Univ. v. g. in novi operis nunciatione, Rulant. p. 2. lib. 3. cap. 3.* uti & in vulnerato &c. Post publicata attestata inspectionem adhuc admitti, testantur *Martin. ad ord. Proc. Sax. tit. 28. num. 14. Richter. p. 3. dec. 100. n. 13. Nicolai in Proc. part. I. cap. 48. Philip. in Ord. Proc. Saxon. ad tit. 28.* & sic pronunciarunt Scabini Lipsienses a. 1700. *vid. D. Rivini enunciat. jur. ad tit. 28. Proc. Saxon. enunciat. 6.* quod adeò extendunt, ut etiam post rem iudicaram ocularis inspectio concedenda sit *Brunn. in Proc. Civ. cap. 22. num. 2. Berlich. concl. 47. num. 31.* quæ sententia multis suspecta videtur propter *L. 4 C. de re jud. ubi res iudicata ob reperta noviter instrumentata plerumque retractari nequit. Klock. Relat. Camec.*

Camer. 36. num. 185. Etiam ocularis inspectio in appellacionis instantia & ipso executionis actu decernitur. *Berlich. p. 1. concl. 47. num. 32. Philipp. in Ord. Proc. Sax. tit. 28. num. 3.* quia sententia per evidenciam facti talis in rem judicatam nunquam transire solet *c. fraternit. X. de frigid. & malefic.* quæ omnia approbavit Ord. *Judic. Sax. tit. 28. in pr.* Præsumitur, testes antea productos esse falsos, aut instrumenta falsa, aut judicem saltem errasse, *L. 33. ff. re jud.* Sed hæc doctrina locum non habet, si insuper requirantur & accedant rusticorum testimonia; v. g. hunc acervum lapideum esse terminalem; tunc post conclusionum in causa ad novam inspectionem provocare non licet propter metum subornationis, *Brunn. in Proc. Civ. c. 22. n. 2.*

TH. XXIV.

Post sententiam ex juramento, vel juratâ æstimatione latam, ocularem inspectionem rejiciunt simpliciter *Berlich. p. 1. concl. 47. n. 6. Card. Tusch. concl. 776. n. 13.* quia jusjurandi vim transactionis habet *l. 2. ff. de jurejurando.* nec voluntario juramento transacta negotia, ob instrumenta noviter reperta, retractare licet, *l. 31. in f. de jurej. conf. L. 10. C. de transact. l. 4. C. de re judic.* neque sub prætextu perjurij sententia retractanda. *per L. 2. ff. de jurejur. l. 9. §. 1. al. iii.* Verum hoc indistinctè non procedit, sed adhibendæ omnino declarationes, quas communiter DD. allegant, sc. distingvendo an agatur de juramento necessario, quod inopia probationum à giudice litigatori imponitur, an de judiciali, quod à parte parti in judicio defertur; Illo casuo cularis inspectio adhuc permittitur, secus quam posteriori casu. *Brunnem. d. c. 22. num. 3. Martin. ad Proc. Sax. l. c.*

TH. XXV.

Debet autem inspectio fieri presentibus partibus, quarum de præjudicio agitur, nec distingvendum puto, an partium consensu fiat electio; an à solo iudice ex officio, sicut docet *Pacian. l. 1. de Probat. c. 47. n. 124. Rulant. de Commiss. p. 1. L. 4. c. 4. n. 4.* Sed iudex competens emittat ad partes citationem *Ord. Proc. Sax. tit. 28. §. 1.* In Beysseyn der Partheyen/ so hierzu vorgeladen *ubi Philipp. conf. n. 1.* adeo, ut si in partium præsentia facta non sit, actus est ipso iurè nullus, utpote contra expressam Constitutionem susceptus, *Movius p. 5. Decis. 226. n. 4.* Hinc hora & dies inspectionis ipsis debet præveniri, ut producens primam demonstrationem loci controversi faciat, & productus ea quæ falsa à parte adducta videt, in continenti refutet & juri suo invigilet, si forsan personæ inidoneæ, seu suspectæ ad inspectionem sint electæ & ut possint contra easdem interrogatoria sua proponere, *Brunn. in Proc. Civ. p. 2. n. 9. act. 2. §. 7. Gilhaus. in arb. jud. Civ. c. 6. p. 2. art. 2. §. 7. Martin. l. c. Rulant. p. 2. lib. 3. c. c. 1. n. 14.* Sic ad exemplificationem citandos eos quorum interest, dicunt *Mascard. concl. 711. n. 24. Christin. vol. 2. Decis. Belg. 78. n. 4. Myrsing. 6. Obs. 73. n. 19.* vel hoc fieri potest actione interventionis iudici, vel Commissario oblata dummodo prius interesse suum summam, vel unico teste, vel instrumento, vel alio modo doceat. *Ord. Proc. Sax. tit. 15. ibique Philipp. conf. 1. nam autor ad tit. 35. Ord. P. S. conf. 8. n. 1.* In Certis vero casibus citatione partium opus non est, ut in vulnorum inspectione *Carpz part. 4. Const. 44. Def. ult. n. 2.* sic & in inspectione carceris *Gail. 1. Obs. 26. n. 9. Hertius in Comment. ad Jsp. Univ. Tom. 3. p. 264.*

TH. XXVI.

Sic & Testes ad inspectionem ocularem non solum citandi & ad id cogi possunt *per L. 6. ff. de muner. & honor. Gail. lib. 1. obs 100. n. 2.* Jure & Sax. contumax testis poenâ decem aureorum Rhenensium mulctatur *Ord. Proc. Sax. tit. 22. in pr.* Sed & unâ adducendi, quò tantò melius de omnibus circumstantiis interrogari possint & judex informetur, ut firmam sententiam ferat *Brunn. in P. C. c. 22. n. 7. Martin. Ord. & tit. 28.* Sic Commissarius ad examinandum testes datus, eos simul inspectioni oculari adhibet, ductus ex ratione, quod oculorû ministerio certius res cognosci & accuratius demonstrari possit, præprimis, si utraque pars consentiat, vel testes aliter, vel planè non aut dubitanter tantum deponere, nec articuli, nisi in rem præsentem veniatur, intelligi possint. *Brunn. Proc. Civil. cap. 22. num. 7. Rulant. l. 3. c. 11.* veret tamen Commissarius, ne testes inter se hac de re confabulentur, sed memores-jurisjurandi sermones usque ad finem examinis contineant. Et regulariter petens inspectionem demonstrat ita tamen ut altera pars falsitatem demonstrationis aut errorem corrigere non prohibeatur.

TH. XXVII.

Si igitur de ritè ac formaliter peractâ ac insinuata citatione constat, & reus emaneat, is perdit beneficium excipiendi contra Commissarium & testes, & hac absentia non obstante commissio inspectionis peragitur. *Rulant. p. 1. lib. 2. c. 13. n. 91. Maranta in tr. de contumacia P. 6. n. 19. D. Leijer. in Dissert. de Ocul. Insp. §. 19.* nisi reus Procuratorem cum speciali mandato ad inspectionem ocularem mittat. *Rulant. p. lib. 3. c. 8. n. 5.* Si vero producens in terminio se non sistit, arctiori mandato ad id compellitur, eo iterum absente, si necessarium sit,

E

ut

ut res oculis supponatur, certa persona juxta articulos demonstrans rem assumitur & inspectio sic perficitur. *Autores Cit.* Sic & si à possessore illarum rerum, ut res oculis subjiciatur impeditur, tunc mandatis poenalisibus opus erit *Ruland p. 1. l. 4. c. 8* ita mulier certis casibus cogitur corpus suum dare inspectioni. *Pacian. in tr. deprobat. c. 63. n. 123.* De instrumentorum editione vid. *Ord. Proc. Sax. tit. 26. §. würde sich aber jemand. D. Philipp. ad. d. tit. 26. conf. §.* unde tertio sæpe præstationes dantur de non præjudicando juri suo.

TH. XXVIII.

Inspectores honorarium à partibus accipiunt. *per L. 1. ff. si mens fals. mod. dix.* Quis verò sumtus inspectionis ferat quaeritur. Et distinguitur: quis illam impretraverit & hoc casu sit sumptibus impetrantis, *Berlich. p. 1. concl. 47. n. 37. Bocer. class. 6. Diss. 26. §. 36 Brunn. in Proc. Civil. c. 22. num. 5.* Si vero iudex ob partium commune commodum vel ex officio, vel ad instantiam utriusque instituat, ab utraque parte sumtus erogandi. *Martin. ad Proc. Sax. tit. 28. n. 37. Brunn. de c. 22. n. 5.*

TH. XXIX.

Quodsi jam Ocularis Inspectio ritè ac legitimè fuerit perfecta, referri ea debet in Rotulum, cui succedit ejusdem publicatio, regulariter ad producentis instantiam à iudice, partibus ad eam citatis, peragenda; deinde rotulus seu attestatio super inspectione concepta partibus est communicanda, quæ desuper audiuntur & si quid ex ea, vel contra eam monere velint, deducant tandemq; in causa concludant: aliàs sententia, intempestivè pronunciata, erit nulla. *Mevius p. 3. Decis. 215. n. 4. & p. 4. decis. 354 Ruland. p. 2. lib. 3. c. 14. n. 1. Hertius in Comment. ad Jurisprud. Univ. tom. 3. p. 267.* Nam sola artificum sententia relationi annexa rem iudicatam non

non facit. *Mevius p. 8. dec. 26.* Aliter enim, si à iudice ante conclusionem in causa fuerit observatum, sententia nullitatis vitio laborat, quippe contra ordinem iudiciorum lata. *l. 4. C. de sententiis & interl. l. 8. §. 1. ff. fin. reg. ibique Brunn. n. 10.* Quanquam vero aliàs, qui probationem den Gegenbeweiß suscipere velit, id agere debeat ante publicatas attestaciones, vel saltem post citationem ad publicationem attestatorum, articulos offerre teneat. *Carpz. in Jurisprud. for. part. 1. Const. 16. def. 16. Nicolai in Proc. part. 1. cap. 48. n. 14. Struv. Syn. J. C. Exerc. 28. n. 47.* peculiare tamen quid servatur in Oculari inspectione, ita, ut adversarius se defendere volens, etiam post publicationem attestatorum jura allegare non prohibeatur. Post publicata attestata sequitur disputatio & in causa concluditur, & fertur tandem sententia. *Brunn. in Proc. c. 12. n. 24.*

TH. XXX.

Contraria inspectionis multis modis occurrunt sic (1) quod inspicendum est in oculos non incurrit nec in sensum cadit ob defectum objecti necessarii *Mevius p. 4. Dec. 139. n. 1.* (2) si fiat à Iudice incompetente quod adeo involvit contrarietatem ut inspectio facta nullius momenti sit (3) si facta fuerit absque causæ cognitione *Mev. cit. Dec. n. 3.* vel litis contestationem ante vertat ob inversum procedendi modum, quippe species est probationis actusque iudicii substantialis *Mevius Dec. n. 4.* quod limitationem admittit in casu, qui moram non admittit *Rulant. p. 2. lib. 3. n. 1. seqq.* (4) si nulla præviâ citatione instituat, alterum litigantium absente, quorum præsentia omnino requiritur *Covarruv. l. 2. var. Ref. cap. 13. n. 5. Ord. Pr. Sax. rit. 28. pr. (6.)* irrita redditur inspectio, quando non observavit Commissarius limites mandati *Rulant. p. 2. lib. 1. c. 14.* (7) huc quoque refertur potest præscriptio longissimi temporis *fin. C. fin. requirid. Et ibi DD.* quod tamen de finibus Parochiarum qui nullo præscribuntur tempore *c. pen. X. de Paroch.* intelligi debet.

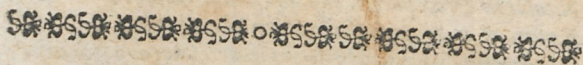
TH. XXXI.

Ad affinia pertinere videntur (1) documentorum inspectio *l. 6. ff. de transact.* (2.) literarum comparatio, hæc quomodo ritè

instituat, docet l. 20. Cod. de fide instrum. Carpz. lib. 3. resp. 84.
(3) Peritorum iudicium, à quo iudex, ne licem suam faciat, temerè
non recedat (4) domestica persectatio in alienis ædibus institua-
enda rerum furto ablatarum causa quæ tamen circumspecte fieri
debet. Ber. Dec. 14. add. Gelli N. A. lib. 16. c3 19. Webner in
voc. Hauff-Suchung.

F I N I S.

S. D. G.

COROLLARIA.

- I.
DE Religione disputare licet.
II Imperator nec à Pontifice nec Electoribus nec Sta-
tibus Imperij deponi potest.
III, Imperator solus iudicat de feudis regalibus ex-
clusis Paribus Curie
IV. Unus Elector plures tenere potest Electoratus.
V. Electores & Principes Imperij possunt nobilitare
in suis territoriis.

ULB Halle

005 355 370

3

DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA
DE
JUDICIO OCULARI,

Quam.
SUB PRÆSIDIO
DIVINÆ MAJESTATIS
RECTORE HUIUS UNIVERSITATIS MAGNIFICENTISSIMO,
REVERENDISSIMO ET ILLUSTRISSIMO DOMINO,

DOMINO
PHILIPPO WILHELMO,
S. R. I. COMITE de BOINEBURG,

SACRÆ CÆSARÆ MAJESTATIS CONSILIARIO INTIMO &
CAMERARIO, nec non METROPOLITANARUM ECCLE-
SIARUM MOGUNTINÆ & TREVIRENSIS CA-
NONICO CAPITULARI SENIORE,
EMINENTISSIMI PRINCIPIS ELECTORIS MOGUNTINI CON-
SILIARIO INTIMO, ac CIVITATIS TERRITORIIQUE
ERFURTENSIS PRO-PRINCIPE &c. &c.

PRORECTORE MAGNIFICO
DN. JOANNE PHILIPPO *Streit* / J. U. D.

Regiminis Electoralis Moguntini Consiliario & Facult. Jurid.
p. t. DECANO,

Ex Decreto & Autoritate Magnifici Electorum Ordinis

IN ACADEMIA ERFURTENSI

PRO LICENTIA

Summos in Utroque Jure HONORES & PRIVILEGIA
DOCTORALIA capessendi

In Auditorio Juridico Majori

Die 4. Maji horis consuetis

publice defender:

CHRISTIANUS SIEGFRIEDUS *Hahn* / *Lfaltzenf.*

Erfordia, Typis Groschianis, Acad. Typograph.